

Ostoksilla

On lauantaipäivä ja Marjalla on pitkä ostoslista. Petr, Jana ja Marja ovat ostoksilla suuressa valintamyymälässä. Petr ottaa ostoskärryn, mutta huomaa, että hänellä ei ole sopivaa kolikkoa.

Keskustelu 1

Marja: Hei Petr! Mikä hätänä?

Petr: Onko sinulla kymmenen tai viiden kruunun kolikkoa?

Marja: Ei minulla ole.

Jana: Minulla on kymppi. Ole hyvä!

Petr: Kiitos.

Keskustelu 2

Marja: Mitä haluatte ostaa? Minä menen ensin hedelmätiskille. Haluan pari mandariinia ja yhden greipin.

Jana: Minä ostan viisi omenaa (1) ja kaksi banaania (2). Mitä sinä ostat Petr?

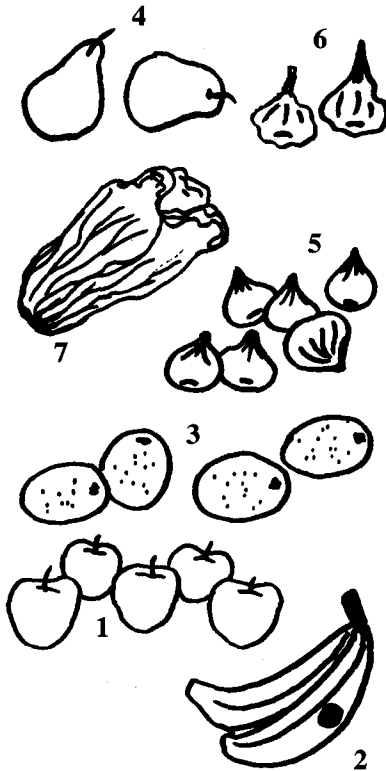
Petr: Ostan neljä appelsiinia (3) ja pari päärynää (4).

Marja: Tuolla on vihannestiski. Punnitsetko hedelmät Petr? Kiitos.

Jana: Vaaka on tuolla. Minä autan.

Marja: Tarvitsen vielä kuusi sipulia (5) ja pari valkosipulia (6).

Jana: Kiinankaali (7) on tarjouksena. Se on halpa.

Keskustelu 3

Myyjä: Mitä saa olla?

Marja: Onko tuo leipä tuore?

Myyjä: On. Se on aivan tuore. Kaikki leivät tulevat aamulla.

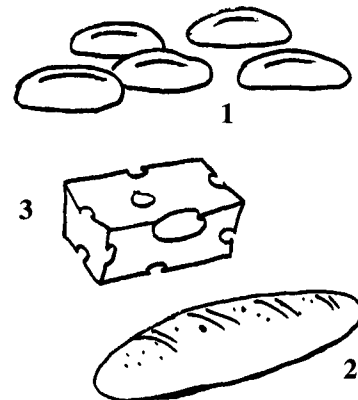
Marja: Saanko viisi sämpylää (1) ja ranskanleivän (2).

Myyjä: Olkaa hyvä. Tuleeko muuta?

Jana: Saanko kaksisataa grammaa emmentalia (3).

Myyjä: Juustot ovat viereisessä tiskissä.

Jana: No ei sitten muuta.

Keskustelu 4

Marja: Järjestän kutsut illalla, haluan ostaa sianlihaa.

Petr: Lihatiski on tuolla takana. Jos sinä järjestät kutsut, niin minä ostan oluet.

Jana: Minä tuon viinin. Meillä on moravalaista tynnyriviiniä.

Petr: Minä valitsen sitten muutaman pullon tätä maailman parasta tšekkiläistä olutta, eikö niin?

Marja: Kyllä sinä nyt vähän liioittelet. Suomessa on myös hyvää olutta.

Petr: Saatat olla oikeassa. En tunne suomalaista olutta.

POZNÁMKA: 1. Slovo **hedelmä** má ve finštině význam *jeden kus ovoce*; **hedelmät** znamená *více kusů ovoce*.

2. Ve Finsku se kupuje salám, sýr apod. po gramech, a ne po dekách.

FRASEOLOGIAA – UŽITEČNÉ VÝRAZY

olla ostoksilla

být na nákupu

Se on tarjouksena/
tarjouksessa.

Je to v akci/v nabídce.

Mitä saa olla?

Čím posloužím?, Co si přejete?

Tuleeko muuta?

A co dál?

Ei muuta.

Nic dalšího.

Eikö niin?

Že ano?

Voi olla.

Možná. Může být.

Saatat olla oikeassa.

Možná, že máš pravdu.

Olen oikeassa.

Mám pravdu (dosl. jsem v pravdě).

Olen väärässä.

Nemám pravdu (dosl. jsem v nepravdě).

Olen myöhässä.

Mám zpoždění (dosl. jsem ve zpoždění).

Oli kiva nähdä.

Rád jsem tě viděl.

Mikä hätänä?

Co se děje?, Co je?

Minkäläinen? = Millainen? Jaký?

Millainen tämä kaupunki on?	Se on vanha.
Millainen tuo kirja on?	Se on hyvä.
Minkäläinen maa Suomi on?	Se on suuri.
Minkäläinen maa Tšekki on?	Se on pieni.
Minkäläinen ihminen hän on?	Hän on mukava.
Millainen ilma tänään on?	Tänään on kaunis ilma.
Millainen hän on?	Hän on miellyttävä.
Millainen se elokuva on?	Se on huono.
Minkäläinen kaupunki Praha on?	Praha on hyvin kaunis.
Millainen kaupunki Helsinki on?	Helsinki ei ole suuri.

Minkälaista? = Millaista? Jaký?

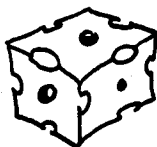
Millaista tämä olut on? Se on hyvää.

Millaista tämä kahvi on? Se on voimakasta.

Millaista tämä juusto on? Se on väkevää.

Millaista tämä maito on? Se on rasvaista.

Millaista tämä jogurtti on? Se on makeaa.

Minkälaista se tee on? Se ei ole hyvää.

Mikä? <i>Co?</i>	Mikä tämä on? <i>Co to je?</i>	Se on kirja. Se on kuppi. Se on lasi. Se on nakki. Se on pullo.	<i>To je kniha.</i> <i>To je šálek.</i> <i>To je sklenice.</i> <i>To je párek.</i> <i>To je láhev.</i>
-------------------------	-----------------------------------	---	--

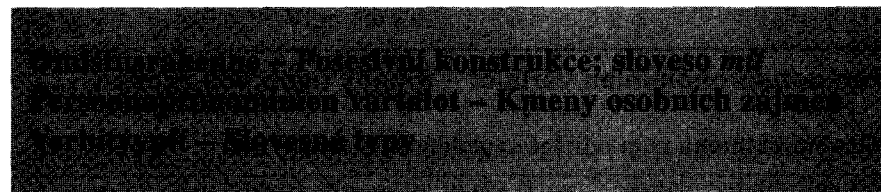

Mitä? <i>Co?</i>	Mitä tämä on? <i>Co to je?</i>	Se on kahvia. Se on vettä. Se on olutta. Se on juustoa. Se on teetä.	<i>To je káva.</i> <i>To je voda.</i> <i>To je pivo.</i> <i>To je sýr.</i> <i>To je čaj.</i>
-------------------------	-----------------------------------	--	--

POZOR! Partitivní tvary mitä? – kahvia, vettä, olutta, juustoa, teetä se používají, ptáme-li se na předměty látkové, tj. na slova nepočitatelná.

KIELIOPPIA – MLUVNICKÁ ČÁST

Omistusrakenne – Posesivní konstrukce; sloveso *mít*

Kenellä on? *Kdo má?* **Kenellä ei ole?** *Kdo nemá?*

Finština nemá sloveso odpovídající českému *mít*. Místo toho používá konstrukci posesivní, kde slovo označující vlastníka je v **adessivu** a ze slovesa **olla** se používá jen tvar 3.os. přítomného času: **on**. Slovo označující předmět vlastnictví je buď v **nominativu**, nebo v **partitivu** dle typu slova.

v kladné větě: **ADESSIV + on + NOMINATIV/ PARTITIV**
v záporné větě: **ADESSIV + ei ole + PARTITIV**

Minulla on ystävä.	Minulla ei ole ystävää.	<i>Mám/nemám přítele.</i>
Sinulla on ystävä.	Sinulla ei ole ystävää.	<i>Máš/nemáš přítele.</i>
Hänellä on ystävä.	Hänellä ei ole ystävää.	<i>Má/nemá přítele.</i>

Meillä on ystävä. Meillä ei ole ystävää. *Máme/nemáme přítele.*
 Teillä on ystävä. Teillä ei ole ystävää. *Máte/nemáte přítele.*
 Heillä on ystävä. Heillä ei ole ystävää. *Mají/nemají přítele.*

Onko sinulla ystävä? Eikö sinulla ole ystävää? *Máš/nemáš přítele?*

POZOR! raha, aika jsou slova látková, tedy PART:

Minulla on rahaa. Minulla ei ole rahaa. *Mám/nemám peníze.*
 Onko sinulla aikaa? Eikö sinulla ole aikaa? *Máš/nemáš čas?*

Puhekieltä – Mluvený jazyk

V mluveném jazyce dochází k redukci:

mulla on mulla ei oo mám/nemám
 sulla on sulla ei oo máš/nemáš
 sillä on sillä ei oo má/nemá
 Onks sulla? Eiks sulla oo? Máš?/Nemáš?

Persoonapronominien vartalo – Kmeny osobních zájmen

Osobní zájmena mají odlišné samohláskové kmeny:

minä	<i>já</i>	Vkm	minu-	ADES	minu-lla
sinä	<i>ty</i>	Vkm	sinu-	ADES	sinu-lla
hän	<i>on</i>	Vkm	häne-	ADES	häne-llä
me	<i>my</i>	Vkm	mei-	ADES	mei-llä
te	<i>vy</i>	Vkm	tei-	ADES	tei-llä
he	<i>oni</i>	Vkm	hei-	ADES	hei-llä

Slova s významem subjektivních pocitů, jako **kiire** *spěch*, **jano** *žízeň*, **nälkä** *hlad*, **kylmä** *zima*, **kuuma** *horko*, zachovávají nominativ i v záporné větě. Všimněte si odlišné struktury věty: **Minulla on kylmä.** *Je mi zima* (dosl. *mám zimu*).

Příklady: Minulla on kiire. *Mám naspěch. Spěchám.*
 Minulla ei ole kiire. *Nespěchám.*
 Minulla on jano. *Mám žízeň.*
 Minulla ei ole jano. *Nemám žízeň.*

Minulla on nälkä. *Mám hlad.*
 Minulla ei ole nälkä. *Nemám hlad.*
 Minulla on kylmä. *Je mi zima.*
 Minulla ei ole kylmä. *Není mi zima.*
 Minulla on kuuma. *Je mi horko.*
 Minulla ei ole kuuma. *Není mi horko.*

Verbityypit – Slovesné typy

1. **infinitiv (I infinitiivi)** je základní (tzv. slovníkový) tvar a je vždy zakončen na **-a/-ä**. (Srov. lekci 4.) Obvykle tyto infinitivy dělíme na následující **slovesné typy**:

1. Slovesný kmen končí na **krátký vokál + -a/-ä**.

laula-a *zpívat* Vkm laula-
 kysy-ä *ptát se* kysy-
 tutki-a *zkoumat* tutki-

Střídání kmenových souhlásek (astevaihtelu) se týká i sloves, a to podobným způsobem jako podstatných jmen. 1. a 2. osoba jednotného (sg) a množného čísla (pl) mají slabý stupeň a 3. osoba vždy silný stupeň.

Časování v přítomném čase:

anta-a <i>dát</i>	Vkm silný anta- Vkm slabý anna-	minä anna-n sinä anna-t hän anta-a	me anna-mme te/Te anna-tte he anta-vat
otta-a <i>brát, vzít</i>	Vkm silný otta- Vkm slabý ota-	otan otat ottaa	otamme otatte ottavat
tietä-ä <i>vědět</i>	Vkm silný tietä- Vkm slabý tiedä-	tiedän tiedät tietää	tiedämme tiedätte tietävät

2. Slovesný kmen končí na **dlouhý vokál** nebo na **dvohlásku + -da/-dä**.

saa-da	<i>dostat</i>	Vkm	saa-
jää-dä	<i>zůstat</i>		jää-
juo-da	<i>pít</i>		juo-
syö-dä	<i>jíst</i>		syö-
voi-da	<i>moci</i>		voi-
vie-dä	<i>odnést, odvézt</i>		vie-

Časování:

saan	saamme	jään	jäämme	juon	juomme
saat	saatte	jää	jääte	juot	juotte
saa	saavat	jää	jäävät	juo	juovat
syön	syömme	voin	voimme	vien	viemme
syöt	syötte	voit	voitte	viet	viette
syö	syövät	voi	voivat	vie	vievät

3. Slovesný kmen končí na souhlásku **-s + -ta/-tä; -l + -la/-lä, -n + -na/-nä** nebo **-r + -ra/-rä**; tato slovesa mají i **souhláskový kmen**.

nous-ta	<i>vstát</i>	Vkm	nouse-	Kkm	nous-
tul-la	<i>přijít, přijet</i>		tule-		tul-
men-nä	<i>jít, jet</i>		mene-		men-
pur-ra	<i>kousat</i>		pure-		pur-

Časování:

nousen	nousemme	tulen	tulemme	menen	menemme
nouset	nousette	tulet	tulette	menet	menette
nousee	nousevat	tulee	tulevat	menee	menevät

4. Sloveso je zakončeno na **-ta/-tä, jemuž předchází krátký vokál**. Jsou to tzv. **verba kontrakta** čili **supistumaverbit**, která mají zvláštní časování. Samohláskový kmen je rozšířený o samohlásku **-a/-ä** a souhláskový kmen končí na **-t**.

halu-ta	<i>chtít</i>	Vkm	halua-	Kkm	halut-
osa-ta	<i>umět</i>		osaa-		osat-
herä-tä	<i>vzbudit se</i>		herää-		herät-

Časování:

haluan	haluamme	osaan	osaamme	herään	heräämme
haluat	haluatte	osaat	osaatte	heräät	heräätte
haluaa	haluavat	osaa	osaavat	herää	heräävät

5. Slovesa zakončená na **-ita/-itä** mají samohláskový kmen rozšířený o **-tse**. Souhláskový kmen končí na **-t**.

punn-ita	<i>zvážit</i>	Vkm	punnitse-	Kkm	punnit-
tarv-ita	<i>potřebovat</i>		tarvitse-		tarvit-
val-ita	<i>vybírat</i>		valitse-		valit-

Časování:

punnitsen	punnitsemme	tarvitsen	tarvitsemme
punnitset	punnitsette	tarvitset	tarvitsette
punnitsee	punnitsevat	tarvitsee	tarvitsevat

HARJOITUKSIA – CVIČENÍ

1. Vytvořte kladné i záporné věty s posesivní konstrukcí podle vzoru.

VZOR: minä – auto Minulla on auto.
Minulla ei ole autoa.

1. Marja – pieni asunto
2. Petr – uusi televisio
3. toimittaja – iso työpöytä
4. Jana – vihreä omena
5. insinööri – punainen auto

2. Přeložte do finštiny.

1. Máš čas? 2. Má peníze? 3. Spěchám, nemám čas. 4. Máš hlad? Ne, ale mám žízeň. 5. Je mi zima. 6. Není ti zima? Ne, je mi horko.

3. Přeložte otázky do finštiny a odpovězte podle vzoru.

VZOR: Jaké je to město? To město je staré.
Millainen kaupunki se on? Se kaupunki on vanha.

1. Jaké je dnes počasí? 2. Jaký je ten učitel? 3. Jaká je ta kniha? 4. Jaký je Petr? 5. Jaká je Jana? 6. Jaká je ta dívka? 7. Jaké je to pivo? 8. Jaká je ta káva? 9. Jaká je Praha? 10. Jaký je ten slovník? 11. Jaký student je Jakub? 12. Jaká je ta židle?

4. Dejte slova v závorkách do správných tvarů.

1. (VOIDA) sinä soittaa huomenna? 2. (TIETÄÄ) hän, missä me (OLLA)? 3. (HALUTA) Te (KAHVI)? 4. Minä en (JUODA) (OLUT)? 5. Tänään me (EI OLLA) yliopistossa. 6. Hän ei (SYÖDÄ) jogurttia.

7. (OTTAA) sinä (TEE)? 8. (OSATA) hän (UNKARI)? 9. (PUHUA) Te (RANSKA)? 10. Hän (LIIOITELLA) usein. 11. Mitä sinä (OSTAA)? 12. (LAULAA) hän aamulla? 13. (TULLA) hän jo? 14. Joko hän (LÄHTEÄ)? 10. (JÄRJESTÄÄ) sinä kutsut?

5. Vyčasujte slovesa v přítomném čase i v záporu.

lähteä	<i>odcházet, odejít</i>
valita	<i>vybrat</i>
liioitella	<i>přehánět</i>

6. Dejte spojení do všech pádů, které znáte: GEN, PART, INES, ESS, ADES.

kaunis kaupunki	<i>krásné město</i>
kallis asunto	<i>drahý byt</i>
mukava ihminen	<i>příjemný člověk</i>
suuri maa	<i>velká země</i>

7. Napište krátký příběh na téma Ostoksilla – Na nákupech (50–80 slov).

SANASTOA – SLOVNÍ ZÁSoba

elokuva, -n, -a	film	jogurt ti, -in, -tia	jogurt
greip pi, -in, -piä	grep	jos	jestliže
halu ta, -an, -aa	chtít	juo da, -n, -	pít
hauska, -n, -a	příjemný, fajn	jää dä, -n, -	zůstat
hedelmä, -n, -ä	ovoce (kus)	kutsut	večírek, mejdan
herä tä, -än, -ä	vzbudit se	leipä	chléb
huono, -n, -a	špatný	lisäksi	navíc, k tomu
ihmi nen, -sen, -stä	člověk	maailma, -n, -a	svět
ilma, -n, -a	pčasí; vzduch	mai to, -don, -toa	mléko
iso, -n, -a	velký	men nä, -en, -ee	jít, jet

merk ki , -in, -kiä	značka	syö dä , -n, –	jíst
miellyttävä , -n, -ä	příjemný	takana	vzadu
myymälä , -n, -ä	prodejna	tarjous	nabídka
nak ki , -n, -kia	párek	terveelli nen ,	zdravý
nous ta , -en, -ee	vstávat	-sen, -stä	
omena , -n, -a	jablko	tie , -n, -tä	cesta
osa ta , -an, -a	umět	tietysti	ovšem
ost aa , -an, -aa	kupovat, koupit	tiski , -n, -ä	pult
ostoksilla :	být na nákupech,	tynnyri , -n, -ä	sud
olla ostoksilla	nakupovat	todella	opravdu
ostoskärri , -n, -ä	nákupní vozík	tomaat ti , -n, -tia	rajče
pala , -n, -a	kostka	to si , -den, -tta	pravda
palasokeri , -n, -a	kostkový cukr	tul la , -en, -ee	přijít, přijet
par as , -haan, -asta	nejlepší	vaaka	váhy
pari , -n, -a	pár, několik	vaikea , -n, -a	těžký
pilseniläi nen ,	plzeňský	valintamyymälä ,	samoobsluha
-sen, -stä		-n, -ä	
punnit a , -sen, -see	zvážit	vierei nen , -sen, -stä	vedlejší
pur ra , -en, -ee	kousat	vilk as , -kaan, -asta	živý
päärynä , -n, -ä	hruška	vihannekset	zelenina
saa da , -n, -	dostat	(vihannes, sg)	
saat taa :	může být,	voi , -n, -ta	máslo
saattaa olla	je to možné	voi da , -n, –	moci
sipuli , -n, -a	cibule	väkevä , -n, -ä	silný, výrazný
sokeri , -n, -a	cukr	ystävä , -n, -ä	přítel
sopiva , -n, -a	vhodný		